

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

เนื่องด้วยโรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญในการฝึกอบรมเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีและเป็นประโยชน์แก่สังคม ครูจึงเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะช่วยพัฒนาประเทศชาติโดยการฝึกอบรมเยาวชนให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดแก้ปัญหา และมีความรับผิดชอบ ฉะนั้น คุณภาพของครูที่สถานศึกษาฝึกหัดครูผลิตออกไปจึงเป็นความรับผิดชอบของแต่ละสถานศึกษาจะต้องพยายามให้ครูที่ผลิตออกไปเป็นครูที่ดีของประเทศจริง ๆ

วิชาชีพครู เป็นวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสอน การที่จะให้นักเรียนฝึกหัดครูสามารถออกไปทำการสอนในระดับประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาใดก็ตาม นักเรียนฝึกหัดครูจำเป็นต้องได้เห็นแนวทางปฏิบัติในระดับการศึกษานั้น ๆ จริง ๆ ใ้มีโอกาสฝึกฝนและสังเกตวิธีปฏิบัติที่ถูกต้อง เช่นเดียวกับนักเรียนแพทย์จะต้องได้เห็นวิธีการรักษาโรคต่าง ๆ ของอาจารย์แพทย์ในโรงพยาบาล ตามอุดมการณ์แล้ว โรงเรียนสาธิต ของสถานศึกษาฝึกหัดครูก็ทำหน้าที่ประจำโรงพยาบาลที่อาจารย์แพทย์สอนวิธีการรักษาให้แก่นักเรียนแพทย์ โรงเรียนสาธิต จึงเป็นสถานที่ที่อาจารย์วิทยาลัยครูจะได้นำภาคทฤษฎีมาปฏิบัติให้ได้ผลและสอนแก่นักเรียนฝึกหัดครู

ขณะนี้มมีปัญหาสำคัญที่ทางการฝึกหัดครูประสบอยู่ คือ ปัญหาเรื่องคุณภาพของครู ที่สถานศึกษาฝึกหัดครูผลิตออกไป ซึ่ง คร. อารี สันหวี ไคไคขอสังเกตไว้ว่า

เป็นการยากที่นักเรียนฝึกหัดครูทุกคนที่เรียนสำเร็จจากสถานศึกษาฝึกหัดครูจะออกไปทำการสอนโดยสามารถแปลทฤษฎีเป็นภาคปฏิบัติ โดยไม่มีโอกาสได้เห็นวิธีการปฏิบัติที่ดีในระดับชั้นที่ตนจะออกไปสอนต่อไปทำนองเดียวกันกับนักศึกษาแพทย์ที่เรียนรูหลักและทฤษฎีในการในการวินิจฉัยโรค แต่ไม่มีประสบการณ์ในโรงพยาบาลเลยก่อนออกไปทำการรักษาโรค โรงเรียนสาธิตจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งอย่างหนึ่งของการฝึกหัดครู ครูที่สอนในโรงเรียนสาธิตจำเป็นต้อง

ตระหนักในความรับผิดชอบเป็นพิเศษว่ามีได้เพียงแคสอนเด็กเล็กเท่านั้น แต่ยังเป็นตัวอย่างและเป็นครูสอนนักเรียนฝึกหัดครูให้เข้าใจถึงวิธีสอนเด็กและยังทำหน้าที่เป็นผู้นำในการนำทฤษฎีและวิชาจากศาสตร์แขนงต่าง ๆ มาช่วยในการทดลอง และปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น

การทดลองที่จัดทำในโรงเรียนสาธิต ฝึกครอง มักจะเข้าใจผิดเนื่องจากมีความเคยชินกับการทดลองอื่น ๆ เกี่ยวกับสัตว์และธาตุต่าง ๆ จึงคิดว่า ถ้าโรงเรียนทำการทดลองกับเด็กก็จะทำให้เป็นผลเสียหายแก่เด็กที่ถูกทดลอง

สำหรับวิชาชีพครู การทดลองทางการศึกษา คือการนำความรู้ใหม่ ๆ จากศาสตร์สาขาอื่น ๆ เช่น จิตวิทยา สังคมวิทยา มนุษยวิทยา มาปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้นหรือทำให้เข้าใจตัวนักเรียนแต่ละคนดีขึ้น หรือเพื่อปรับปรุงอุปกรณ์การสอน หรือหนังสือเรียนให้ดีขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ผลการเรียนดีขึ้น ท่านเองก็อยู่กับที่แพทย์พยายามนำวิชาการใหม่ ๆ มาใช้รักษาคนไข้ ให้ได้ผลยิ่งขึ้น

สรุปแล้วจะเห็นได้ว่า โรงเรียนสาธิต เป็นส่วนสำคัญอย่างหนึ่งในการฝึกหัดครู ในการที่จะแปลภาคทฤษฎีออกมาเป็นภาคปฏิบัติและเป็นสถานที่ขยายเพิ่มพูนวิชาความรู้เกี่ยวกับเด็กวัยต่าง ๆ และขบวนการเรียนการสอน สถานศึกษาฝึกหัดครูจึงควรศึกษาบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนสาธิต พิจารณาหาทางที่จะให้ครูอาจารย์ในวิชาเฉพาะสาขาต่าง ๆ และครูอาจารย์ในโรงเรียนสาธิตได้รวมประสานงานกันอย่างใกล้ชิด เพื่อที่จะช่วยผลิตครูที่สามารถออกไปทำการสอนและเป็นผู้นำในการสอนที่ดี และสำหรับปัญหาที่ว่าครูปรับสอนตามทฤษฎีไม่ได้เพราะเหตุคนานาประการนี้ สถานศึกษาฝึกหัดครูก็ควรพิจารณาถึงภาวะความรับผิดชอบว่า ทำหน้าที่ครบถ้วนในการผลิตครูหรือไม่¹

¹ดร.อารี สัมพันธุ์ "ข้อคิดเกี่ยวกับโรงเรียนสาธิตในสถานศึกษาฝึกหัดครู" เอกสารประกอบการสัมมนาความก้าวหน้าทางอาชีวศึกษาและมหาวิทยาลัยของสถาบันศึกษาฝึกหัดครู พ.ศ. 2507 ฉบับที่ 28, หน้า 1-8.

กรมการฝึกหัดครู ได้จัดตั้งโรงเรียนสาธิตเป็นแห่งแรกในปี พ.ศ. 2496 ต่อจากนั้นก็จัดตั้งเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันนี้มีถึง 13 โรงด้วยกัน ถ้าเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้ว ก็นับว่ายังเป็นของใหม่สำหรับประเทศไทย และยังทำหน้าที่ตามอุดมการณ์ของโรงเรียนสาธิตไม่ได้เต็มที่ โรงเรียนสาธิตต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ หลายด้าน ตามที่ได้ประมวลไว้ในเอกสารการสัมมนาเกี่ยวกับโรงเรียนสาธิตของกรมการฝึกหัดครู² ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ ประกอบด้วย การขาดการเตรียมการล่วงหน้าในการจัดให้นักเรียนฝึกหัดครูสังเกตการณ์เรียนการสอน มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เหมาะสมของอาคารสถานที่และอุปกรณ์ ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ "สาธิต" ลักษณะการจัดโรงเรียนที่ได้ตามความมุ่งหมาย ปัญหาเกี่ยวกับครูอาจารย์ในโรงเรียนสาธิตยังมีคุณภาพที่ไม่อาจจะสนองหน้าที่ได้เต็มที่ ปัญหาเกี่ยวกับการประสานงานระหว่างอาจารย์ฝ่ายฝึกหัดครูกับอาจารย์โรงเรียนสาธิต ทำให้โรงเรียนสาธิตไม่ได้ถูกใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ปัญหาทางการวิจัย การทดลองและการจัดทำเอกสารทางวิชาการ รวมทั้งปัญหาทางด้านการขาดแคลนผู้อำนวยการและขาดการเผยแพร่ ตลอดจนการติดต่อกับหน่วยงานอื่น เป็นต้น

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาสภาพของโรงเรียนสาธิตในปัจจุบันว่า ได้ทำหน้าที่ใดบ้าง มีอุปสรรคและปัญหาใดบ้าง เพื่อที่จะนำข้อมูลมาวิเคราะห์และประมวลเป็นข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียนสาธิตและการปรับปรุงการฝึกหัดครูต่อไป.

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานและการดำเนินงานของโรงเรียนสาธิต ที่ทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในสังกัดกองโรงเรียนฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู

² กรมการฝึกหัดครู, เอกสารการสัมมนาหัวหน้าฝ่ายสาธิตและอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิต กรมการฝึกหัดครู 21-25 สิงหาคม 2510, หน้า 66-76.

2. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานตามอุดมการณ์ของโรงเรียนสาธิต
3. เพื่อศึกษาบทบาทและหน้าที่ของโรงเรียนสาธิต ที่มีต่อการฝึกหัดครู วิชาชีพครู และการให้บริการวิชาชีพแก่ท้องถิ่น
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนสาธิต กับ วิทยาลัยครู
5. เพื่อศึกษาสภาพและทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพครูของหัวหน้าฝ่ายและอาจารย์โรงเรียนสาธิต
6. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ มาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียนสาธิต เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิตได้ดียิ่งขึ้น.

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ในปัจจุบันมีโรงเรียนสาธิตในสังกัดกรมการฝึกหัดครูอยู่ 13 โรงเรียนด้วยกัน ในจำนวนนี้ แบ่งตามระดับการศึกษาได้เป็น 5 ประเภท คือ ประเภทที่จัดสอนเฉพาะอนุบาลและเด็กเล็ก ประเภทที่จัดสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 7 ประเภทที่จัดสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 ประเภทที่จัดสอนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 และประเภทที่จัดสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในเรื่องประวัติโรงเรียนสาธิตในประเทศไทยและในภาคผนวก) การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจเฉพาะโรงเรียนสาธิตที่ทำการสอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในสังกัดกองโรงเรียนฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู ทั้งนี้ยกเว้นเหตุผล 2 ประการคือ ประการแรกกรมการฝึกหัดครูผลิตครูหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาก่อนเป็นส่วนใหญ่ รองลงไปผลิตครูหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง ครูทั้งสองระดับส่วนใหญ่สอนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาโรงเรียนสาธิตที่ทำการสอนในระดับประถมศึกษา จึงควรมีความสำคัญต่อการผลิตครูทั้งสองระดับมากกว่าโรงเรียนสาธิตที่สอนในระดับอื่น ๆ ประการที่สอง เพื่อให้สอดคล้องกับอุดมการณ์ของชาติในการจัดการประถมศึกษา ซึ่งบังคับให้กลุ่มบุตรกุลธิดาได้ศึกษาจนจบระดับประถมศึกษาปีที่ 7

ประชากรอันเป็นแหล่งที่มาของข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือหัวหน้าฝ่ายและอาจารย์โรงเรียนสาธิต ของโรงเรียนสาธิต ที่สอนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7

ในสังกัดกองโรงเรียนฝึกหัดครู กรมการฝึกหัดครู ทุกโรงเรียน ซึ่งทั่วประเทศมีอยู่ 5 โรงเรียนด้วยกัน ได้แก่ โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา โรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัยครู-สวนสุนันทา โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูนครราชสีมา โรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูพิบูลสงคราม พิษณุโลก และโรงเรียนสาธิตวิทยาลัยครูอุบลราชธานี.

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบ กล่าวคือ แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียนสาธิต สำหรับใช้สอบถามหัวหน้าฝ่ายโรงเรียนสาธิต กับแบบสอบถามอาจารย์โรงเรียนสาธิต สำหรับใช้สอบถามอาจารย์ที่สอนในโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษา เนื้อหาที่ใช้สอบถามในแบบสอบถามทั้งสองแบบ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพของหัวหน้าฝ่าย และอาจารย์โรงเรียนสาธิต วัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิตและการประเมินผล การบริหารงานของโรงเรียนสาธิต ปัญหาและแนวโน้มของโรงเรียนสาธิต.

การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามทั้งสองแบบไปแจกให้แก่หัวหน้าฝ่ายและอาจารย์โรงเรียนสาธิตทั้ง 5 แห่ง ด้วยตนเอง หลังจากนั้นก็จะติดตามเก็บแบบสอบถามคืนโดยเร็ว ซึ่งคาดว่าจะได้แบบสอบถามส่วนใหญ่กลับคืนภายในระยะเวลา 2-3 วัน และอย่างช้า ไม่ควรเกิน 1 สัปดาห์ สำหรับแบบสอบถามที่ยังไม่ได้คืนก็จะติดตามขอคืนโดยใกล้ชิด และถ้าเป็นไปได้ ควรจะได้แบบสอบถามคืนมาครบทุกฉบับ ในระหว่างที่ได้แบบสอบถามส่วนมากคืนมาแล้วก็จะทำการแจกแจงข้อมูลต่าง ๆ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป.

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้แจกแจงข้อมูลเรื่องต่าง ๆ ในแบบสอบถามแล้ว ก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านั้นด้วยวิธีการทางสถิติเบื้องต้น เสนอเป็นตารางและรอยละ หาค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน การฐานนิยม และค่าพิสัย หลังจากนั้นจึงจะแปลข้อมูลที่ได้ออกมาทั้งหมด เพื่อจะได้นำเสนอสรุปเป็นผลของการวิจัย

ความสำคัญของปัญหา

ผู้วิจัยคาดว่า การวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนสาธิต ครั้งนี้ จะให้ประโยชน์หลายประการด้วยกัน เป็นคนว่า จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงโรงเรียนสาธิตเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิตมากยิ่งขึ้น และมีลักษณะที่จะเป็นสถานที่ใช้ศึกษาส่งเสริมความรู้และความก้าวหน้าในวิชาชีพครู จะเป็นแนวทางให้ผู้บริหารการศึกษา ครูอาจารย์ได้เข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของโรงเรียนสาธิตที่มีต่อการฝึกหัดครู และการปรับปรุงการศึกษาของประเทศไทย ในปัจจุบัน จะช่วยส่งเสริมการฝึกหัดครูให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นโดยการประสานงานกันระหว่างอาจารย์ในหมวดวิชาต่าง ๆ ของวิทยาลัยครู กับอาจารย์ในโรงเรียนสาธิต และเป็นแนวทางในการปรับปรุงงานคานบริการของโรงเรียนสาธิต (Professional service)

คำจำกัดความ

การฝึกสอน (Practice Teaching or Student Teaching)

หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักเรียนฝึกหัดครูออกไปปฏิบัติจริง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนอันอาจรวมไปถึงการสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรมการสอน และการสอนจริง ๆ

Carter V. Good³ ให้ความหมายของการฝึกสอนว่า หมายถึง "A term sometimes used to designate only those activities involved in actual teaching by a student teacher, as contrasted with student teaching, which may include observation and participation as well as practice teaching."

---

³ Carter V. Good, Dictionary of Education, New York: McGraw-Hill Book Co., 1959, p.553

การปฐมนิเทศ (Orientation)

หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคคลรู้เกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ของสภาพการ ในโรงเรียน เช่น ระเบียบประเพณี การจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้บุคคลนั้นปรับตัวเข้ากับสถานการณ์นั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี

Carter V. Good⁴ ให้ความหมายของการปฐมนิเทศว่า หมายถึง "The process of making a person aware of such factors in his school environment as rules, traditions and educational offerings for the purpose of facilitating effective adaptation."

การนิเทศ (Supervision)

หมายถึง ความพยายามอย่างหนึ่งในหลาย ๆ อย่างที่จะช่วยส่งเสริมให้การศึกษามีคุณภาพทั้งในด้านการเรียนการสอน

Carter V. Good⁵ ให้ความหมายของการนิเทศว่า หมายถึง "All efforts of designated school officials directed toward providing leadership to teachers and other educational workers in the improvement of instruction; involves the stimulation of professional growth and development of teachers, the selection and revision of educational objectives, materials of instruction, and methods of teaching, and the evaluation of instruction."

ครูผู้นิเทศการสอน (Supervising teacher)

หมายถึง ครูผู้มีหน้าที่นิเทศการสอนแก่นักเรียนฝึกสอนในระหว่างที่ทำการฝึกสอนอยู่ในโรงเรียนสาธิต หรือโรงเรียนประเภทอื่น

⁴ Ibid., p. 379

³ Ibid., p. 539

Carter V. Good⁶ ให้ความหมายของครูผู้เทศการสอนว่า หมายถึง "An experienced teacher employed in the local school system to work with high school students and to supervise college students during their student-teaching experience."

การสาธิต (Demonstration)

หมายถึง การแสดงระเบียบวิธีหรือกระบวนการในการเรียนการสอน ในเรื่อง หลักการหรือการทดลอง ให้อ่อนสังเกตเพื่อนำไปเป็นแนวความคิดในการปฏิบัติตนต่อไป

Carter V. Good⁷ ให้ความหมายของการสาธิตไว้ดังนี้

(1) the method or process of presenting or establishing facts;

(2) the procedure of doing something in the presence of others either as a means of showing them how to do it themselves or in order to illustrate a principle.

สถานภาพ (Status)

หมายถึง สภาพของบุคคลในสังคม ความเป็นอยู่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน อายุ เพศ หน้าที่ และความรับผิดชอบ เป็นต้น

Carter V. Good⁸ ให้ความหมายของสถานภาพไว้ดังนี้

(1) position within the social structure;

(2) degree of acceptance or honor accorded an individual.

สถานศึกษาฝึกหัดครู

หมายถึง สถานศึกษาฝึกหัดครูที่ผลิตครูระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ซึ่งจัดสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา และประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

⁶ Ibid.

⁷ Ibid., p. 161

⁸ Ibid., p. 525

หัวหน้าฝ่ายโรงเรียนสาธิต

หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าในการบริหารงานในฝ่ายหรือแผนก หรือ
หมวดโรงเรียนสาธิตของวิทยาลัยครู

โรงเรียนสาธิต (Demonstration school)

หมายถึง โรงเรียนของสถานศึกษาฝึกหัดครูที่จัดตั้งขึ้นเพื่อช่วยเหลือโครงการฝึกหัดอบรมนักเรียนครู เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในทางทฤษฎี และ การปฏิบัติ ควบคู่กัน
ไป เป็นที่ทำการทดลองการเรียนการสอน เพื่อคนควาให้เกิดความก้าวหน้าทางการศึกษา
และขณะเดียวกัน พยายามให้การศึกษาแก่นักเรียนสาธิตให้ดีที่สุดด้วย ส่วนงานในหน้าที่อื่นๆ
อาจมีแตกต่างกันไปตามแต่จะกำหนดขึ้น

Carter V. Good⁹ ให้ความหมายของโรงเรียนสาธิต ว่า หมายถึง "A
campus or off-campus school that, in the program of teacher educa-
tion, presents activities of learning, instruction, etc., planned
for the purpose of illustrating methods, techniques, or experiments
in schoolwork, featuring such demonstrations rather than practice
teaching."

ลำดับชั้นการเสนอข้อมูล

ความเป็นมาของปัญหา ความมุ่งหมายของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธี
ดำเนินการวิจัย ความสำคัญของปัญหา และ คำจำกัดความ ได้รายงานไว้ในบทที่ 1 บท
ที่ 2 เสนอเรื่องประวัติของโรงเรียนสาธิตโดยทั่วไปและในประเทศไทย บทบาทของโรง-
เรียนสาธิตในการฝึกหัดครู งานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนสาธิต บทที่ 3 เสนอวิธีคำ
เนินการวิจัย ประชากรในโครงการวิจัย ลักษณะแบบสอบถาม การเก็บข้อมูล การเสนอ

⁹ Ibid., p. 162

ข้อมูล และ การวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 4 เสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ - สถานภาพของหัวหน้าฝ่ายและอาจารย์โรงเรียนสาธิต วัตถุประสงค์ของโรงเรียนสาธิตและการประเมินผล บทที่ 5 เป็นการสรุปการวิจัยและผลของการวิจัย ขอเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงโรงเรียนสาธิต สำหรับหัวหน้าฝ่ายโรงเรียนสาธิต ผู้อำนวยการวิทยาลัยครู และกรรมการฝึกหัดครู ขอเสนอแนะสำหรับผู้ที่ จะทำการวิจัยต่อไป ส่วนแบบสอบถาม และ สถิติบางอย่างของโรงเรียนสาธิตในประเทศไทย ได้รวมไว้ในภาคผนวก.